

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Bogza M. S. Use of alternative heat sources.....	5
Pavlov I. F. Design the laboratory stand for hil-simulation of automated technological complex.....	6

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Ужва В. И. Нечётный эффект магнитосопротивления в сурьмянистом индии при больших токах.....	9
--	---

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Джемялова І. М. Аналіз інформаційних ресурсів та програмно-педагогічних засобів з архітектури ЕОМ.....	13
Rudskiy I. O. Automation of resource consumption control.....	17
Шумейко Р. В. Розробка програмного комплексу для обліку товарів на складі.....	19

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Семанишин Т. С. Транспубліканські практики обміну досвідом громадських об'єднань України (20-і рр. ХХ ст.).....	25
--	----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Artemenko A. I. Communication in the period of globalization.....	31
Bilonizhka I. S. Teaching english to the international students.....	34
Волкова С. Г. Реалії як основа культури та їх переклад.....	37
Козьміна Н. А. Навчальна стратегія запам'ятовування мовних одиниць.....	40
Шамбір А. В. Лексично-стилістичний аналіз промов британського прем'єр-міністра Бориса Джонсона.....	42

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Бережна К. В. Організаційні структури співробітництва між Україною та ЄС як передумова імплементації європейських стандартів у національне законодавство.....	47
--	----

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Глигало Н. А., Потапенко Ю. С. Особливості аудиту ефективності ресурсів держави.....	51
Калько О. С. Сучасний стан податкової системи України.....	55
Калько Р. Ю. Аналіз рівня податкового навантаження: зарубіжний досвід.....	60
Кругла М. М. Бухгалтерський облік: виклики сьогодення.....	65
Маліновська К. О. Проблемні аспекти захисту прав споживачів фінансових послуг.....	68

USE OF ALTERNATIVE HEAT SOURCES

Bogza M. S.,

Student of the Faculty of Heat and Power Engineering

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

One of the most common alternative heat sources is water-to-water heat pumps. They spend energy not on generating heat, but only on pumping it from external, low-potential heat sources. Such heat pumps differ from others by the stability of their thermal capacity. The disadvantage of such systems is the need to drill wells, which will result in high initial costs for system installation [1].

A good alternative to heat pumps is solar systems. They are designed to absorb the heat emitted by the sun and transfer its coolant to heat water. This equipment can provide up to 70 % of hot water needs per year. The disadvantage of such systems is the dependence on solar radiation, which changes throughout the day and year. Independent DHW during the day is provided by the use of a heat accumulator. But in winter the amount of solar insolation decreases and the number of cloudy days increases. This significantly reduces the performance of the system [2].

Combining the disadvantages and advantages of both systems, we can conclude that the best option would be to consider these systems not as similar solutions, but as a complement to each other. During the warm season of the DHW, the solar system is capable of providing the entire system on its own. In the cold season, the solar system switches from the main source of heat to a

low-potential source of heat for the heat pump. In cloudy weather, when correctly calculated, the solar station is guaranteed to heat the coolant to 10°C, and this is the optimal value for a water-to-water heat pump. In this way, we are replacing electric heaters with a heat pump that uses electricity more efficiently to generate heat.

So we get rid of the initial big investments and get hot water all year round.

References:

1. Мацюк Г. М. Розрахункове дослідження системи теплопостачання будівлі із застосуванням традиційного і альтернативного джерела енергії. Url: http://pge.org.ua/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=17&Itemid=49&lang=ua
2. Reda F., Arcuri N., Loiacono P., Mazzeo D. (2015) Energy assessment of solar technologies coupled with a ground source heat pump system for residential energy supply in Southern European climates. Energy 91: 294–305. DOI: 10.1016/j.energy.2015.08.040

DESIGN THE LABORATORY STAND FOR HIL-SIMULATION OF AUTOMATED TECHNOLOGICAL COMPLEX

Pavlov I. F.,

*Master Student of the Department of Automation
of Heat and Power Engineering Processes
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
Kyiv, Ukraine*

The objective of the project is to create the laboratory stand for HIL simulation of automated technological complex (ATC), software and hardware development for ATC modelling. Economic efficiency of introduction of simulation modelling of the ATC for glass furnace was calculated, it proved perspective of the project. The stand will be used for laboratory works for such disciplines as: "Supervision automation tools", "Programming of computer-integrated systems", "Automation of industrial production" in future. It will help to integrate theoretical knowledge into practice.

The stand represents a two levels structure of automatic control system (lower level or regulatory control, upper level or supervision). Industrial ATC consists of measuring sensors and actuators [1-2].

HIL-modelling requires the usage of real PLCs (Programmable logic controllers). It has its own control algorithms thus data exchange is performed by software (Matlab Simulink) using specific transfer protocol (OPC). The real-time model of technological object controls processing with software that is stored on workstation [2, p. 17].

PLC Vision V1040 contains simulation of ATC, schemes of the industrial automated control systems namely relay, one-circuit, combined, cascade, two-pulse.

Development software for the Vision V570 PLC – logic and visualization of switching transverse of torch in glass furnace in automatic mode (rising temperature in regenerators), semi-automatic (elapsing time interval after the last switching of torch), manually (by the operator's command). As an example, the system of automatic control of the hit in three-zone glass furnace is considered.

In conclusion, student will be able to use knowledge with a real object after simulating model of ATC with controller.

References:

1. Ivanov E. E., Shustov T. I. Simulation modeling. Saint Petersburg, 2003. 287 p.
2. Batuyk S. G. Automation of heat and energy processes. Kyiv, 2003. 54 p.

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

НЕЧЁТНЫЙ ЭФФЕКТ МАГНИТОСОПРОТИВЛЕНИЯ В СУРЬМЯНИСТОМ ИНДИИ ПРИ БОЛЬШИХ ТОКАХ

Ужва В. И.,

*кандидат физико-математических наук, доцент,
доцент кафедры общей физики и физики твёрдого тела*

Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт

имени Игоря Сикорского»

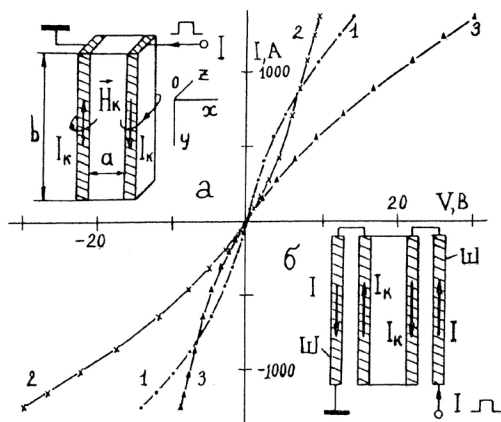
г. Киев, Украина

В работах [1, с. 1889-1894], [2, с. 2479-2482] теоретически и экспериментально показано, что в образцах InSb с монополярной проводимостью при больших токах реализуется заметный эффект собственного магнитосопротивления – увеличения сопротивления образца магнитным полем протекающего через него тока. Обязательным условием его возникновения является зависимость времени свободного пробега электронов τ от их энергии, т. е. этот эффект представляет собой физическое собственное магнитосопротивление. В настоящем сообщении описывается обнаруженный нами эффект геометрического собственного магнитосопротивления и связанный с ним нечётный эффект магнитосопротивления.

Использовались образцы InSb при комнатной температуре с концентрацией электронов $1,9 \cdot 10^{17} \text{ см}^{-3}$ и $\tau \approx \text{const}$. Последнее исключало возникновение физического собственного магнитосопротивления, что подтвердили и специальные измерения. Типичный образец имел длину $a = 0,12 \text{ см}$, ширину $b = 0,96 \text{ см}$ и толщину $0,07 \text{ см}$, на его торцы были

нанесены индиевые контакты (рис. а, контакты заштрихованы). Неравенство $a \ll b$ обеспечивало необходимое для геометрического магнитосопротивления отсутствие в средней части образца холловского поля. Через образец пропускался одиночный импульс тока I длительностью 1 мкс, и регистрировалась осциллограмма напряжения V . Зависимость I от V (вольтамперная характеристика, ВАХ) даётся кривой 1 рисунка. При больших токах ВАХ сублинейна и сопротивление образца при максимальном токе 2,5 раза больше, чем при $I \rightarrow 0$. Увеличение сопротивления объясняется следующим образом.

Протекающий через контакты и образец ток создаёт магнитное поле. Простая оценка показывает, что напряжённость магнитного поля $\overline{H}_k$ протекающего через контакты тока I_k много больше напряжённости магнитного поля тока, протекающего через объём образца. Последним можно пренебречь. Силовые линии поля $\overline{H}_k$ направлены так, как это схематически показано на рисунке.

Его действие на электроны образца аналогично действию внешнего магнитного поля, направленного по оси Oz , с той разницей, что поле $\vec{H}_k$ всегда неоднородно. Эффект геометрического сопротивления в поле $\vec{H}_k$ приводит к наблюдающемуся увеличению сопротивления и нелинейности ВАХ. Заметим, что при значениях токов равных, указанным на рисунке, ВАХ образцов с $a \gg b$ была линейной.

Максимальная величина H_k достигала 10^4 Э. Значения сопротивления образца были близки к сопротивлениям, реализовавшимся в измерениях при $I \rightarrow 0$ во внешнем поле с напряжённостью равной среднему значению H_k в образце.

Через тонкие диэлектрические прокладки к контактам образца прижимались шины Ш и через них пропускался ток, как это показано на рис. б. Напряжённость магнитного поля шин вычиталась из напряжённости $\vec{H}_k$, что ослабляло эффект магнитосопротивления в 1,5 раза. Полное его исчезновение не могло быть получено, т. к. I_k и H_k уменьшаются с ростом координаты y , а напряжённость поля шины остаётся неизменной. Поэтому не может иметь место полная компенсация двух полей.

Внешнее магнитное поле с напряжённостью, направленной вдоль оси Ox или Oy , по качественно понятным причинам приводило к спрямлению ВАХ и уменьшению эффекта собственного магнитосопротивления. ВАХ во внешнем магнитном поле с напряжённостью направленной вдоль оси Oz , $H_z = -5000$ Э, даётся кривой 2, при $H_z = +5000$ Э – кривой 3. Наблюдается нечётный эффект магнитосопротивления. Его причину можно понять, если учесть, что при определённых направлениях $\vec{H}_k(I_k)$ и $\vec{H}$ эти напряжённости в образце складываются, а при определённых – вычитаются. Описанные эффекты наблюдались и в образцах с собственной проводимостью.

Литература:

1. Бойко И. И. О магнитосопротивлении кристаллов с монополярной проводимостью, связанном с магнитным полем тока. ФТТ. 1975. т. 17, № 7, с. 1889-1894.
2. Добровольский В. Н., Ужва В. И., Малютенко В. К. Собственное магнитосопротивление полупроводника с монополярной проводимостью. ФТТ. 1978. т. 20, в. 8, с. 2479-2482.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ТА ПРОГРАМНО- ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ З АРХІТЕКТУРИ ЕОМ

Джелялова І. М.,

студентка факультету інформатики, математики і економіки

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Україна

Сьогодні комп'ютерна техніка є невід'ємною частиною нашого суспільства, яка полегшує виконання різноманітних завдань у багатьох сферах людської діяльності. Обізнаність на базовому рівні в архітектурі обчислювальних систем дозволить здобувачам вищої освіти технічного профілю орієнтуватися у різноманітності апаратного забезпечення.

Електронною обчислювальною машиною (ЕОМ) називається комплекс електронного устаткування, який призначений для автоматизації процесів обробки дискретної інформації та має загальне управління [7, с. 9].

Із поняттям ЕОМ пов'язано таке споріднене поняття обчислювальної системи, під якою у вузькому сенсі розуміється комплекс засобів обчислювальної техніки, що містить не менше двох основних процесорів з єдиною системою управління, загальну пам'ять, єдине математичне забезпечення та загальні зовнішні пристрої [1]. Доволі часто під архітектурою електронно-обчислювальної машини мають на увазі склад персонального комп'ютера, який у своєму складі має системний блок, монітор, пристрої введення та виведення інформації та інші периферійні та додаткові внутрішні пристрої [2, с. 11]. Комп'ютер

класичної архітектури містить наступні блоки: арифметико-логічний пристрій (АЛП); оперативну пам'ять; засоби зберігання і введення-виведення інформації; пристрій управління. Разом з АЛП він утворює процесор [4, с. 20].

На жаль, більшість користувачів мають низький рівень знань про устрій комп'ютера та принципи його роботи, що часто призводить до втрати часу та інформації. Тому за мету нашого дослідження ми поставили створення комплексу навчальних тренажерів, що дозволить підвищити якість засвоєння знань студентами з дисципліни «Архітектура ЕОМ».

Як і більшість навчальних предметів, вищезазначена дисципліна широко представлена у мережі Інтернет за допомогою різних інформаційних ресурсів. Залежно від мети використання навчального ресурсу та різноманітності форм подання навчального матеріалу можна виділити:

- електронний варіант робочої програми дисципліни, конспекту лекцій, план-конспектів уроків, тем семінарських занять, методичних рекомендацій до виконання практичних та лабораторних робіт, питань та розкритих відповідей на екзамені. Часто він представлений у форматі word, pdf, djvu, htm та є електронною копією друкованого видання;
- електронний підручник, що запускається виконуваним файлом або має Веб-інтерфейс, побудований на основі застосування певного рівня інтерактивності, призначений для самостійного опанування навчальним матеріалом, часто передбачає самоконтроль з боку студента;
- дистанційний курс є доволі розповсюдженою формою подання навчального матеріалу, що містить лекційний та практичний матеріал, блок контролю, завдання для самостійного опрацювання [5, с. 114] тощо. У межах дистанційного курсу можна використовувати різноманітні

навчальні тренажери для вдосконалення певних практичних дій або перевірки сформованого масиву знань під час занять [3].

Інформацію про устрій комп'ютера та відомості про архітектуру ЕОМ можна отримати з різних інформаційних ресурсів, як друкованих, так і електронних. Спробуємо їх класифікувати.

Існує багато інформаційних ресурсів і авторських сайтів, які містять інформацію про склад комп'ютера та призначення його основних вузлів. До таких відноситься, наприклад, сайт <http://cxem.net/comp/comp.php>, де наведені схеми різних пристроїв до комп'ютерів і певна кількість статей про інтерфейси, блоки живлення, інфрачервоні порти та пристрої, вентилятори тощо.

Дуже корисні сайти, на яких розташовані лекції з дисципліни «Архітектура ЕОМ» та елементи навчально-методичного комплексу. З точки зору самостійного вивчення дисципліни такі електронні ресурси мають значну питому вагу, оскільки містять проаналізований та синтезований у лекції навчальний матеріал.

Менш питому вагу з токи зору корисної інформації мають різноманітні реферати, які можна закачати з банків рефератів.

Найбільш інформативним є друкований варіант книги. У них розглядаються вузли персонального комп'ютера, устрій комп'ютера на різних рівнях тощо. Більшість електронних варіантів друкованих видань викладені у форматах *.djvu та .pdf.

Сучасні інформаційні та мультимедійні технології дали змогу здобувачам освіти ознайомлюватися із навчальним матеріалом на новому рівні стосовно подання інформації. Це стосується використання презентацій та відео файлів, значна кількість яких викладена у Youtube. Наприклад, за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=dVZrHGNGvb0> подана відеолекція по транзисторам.

З точки зору наявності програмно-педагогічних засобів, зокрема комп'ютерних навчальних тренажерів для забезпечення вивчення архітектури ЕОМ, спостерігається не дуже перспективна ситуація, а самих програмних продуктів існує дуже мало. Охарактеризуємо декілька з них:

1. Комп'ютерна програма «Вивчення пристрою комп'ютера» містить інформацію про основні блоки комп'ютера. Однак, вона написана на мові програмування Basic [6], тому використовується на платформі операційної системи MS DOS та не має сучасних можливостей.

2. Заслугове уваги програмно-педагогічний засіб з дисципліни «Архітектура ЕОМ», розроблений О. Сліпченко. Програмний засіб складається з декількох основних частин: вступна частина, лекційний матеріал, завдання до лабораторних робіт, тренажери та модуль контролю. Він використовується як допоміжний засіб на аудиторних заняттях та є основним засобом при самостійній роботі. У програмно-педагогічному засобі передбачена робота декількох тренажерів, які направлені на формування зорової та звичайної пам'яті студентів. Для нашої мети він є найбільш вдалим, тому ми його використали у якості основи для свого комплексу навчальних тренажерів, про який можна ознайомитися у роботі [8].

Отже, аналіз Internet-джерел не виявив наявність програмно-педагогічного засобу з дисципліни «Архітектура ЕОМ», який був би реалізований на належному рівні та виконував всі висунуті до нього навчальні вимоги. У якості зразка для комплексу навчальних тренажерів, передбачених метою нашого дослідження, нами взято програмно-педагогічний засіб з дисципліни «Архітектура ЕОМ» (автор О. Сліпченко).

Література:

1. Вычислительная система. URL: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/1210>

6.

16

2. Глушаков С. В., Сурядный А. С., Хачиров Т. С. Персональный компьютер. Учебный курс. Х.: АСТ, 2010. 475 с.
3. Ємець О. О. Про розробку тренажерів для дистанційних курсів кафедрою ММСІ ПУЕТ. *Інформатика та системні науки (ІСН-2015) : матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнародною участю, (м. Полтава, 19–21 березня 2015 р.)*. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/2488>.
4. Жмакин А. П. Архитектура ЭВМ. СПб.: БХВ-Петербург, 2006. 320 с.
5. Павленко О. М. та ін. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. *Інженерні та освітні технології*. 2019. Т. 7. № 3. С. 106–121.
6. Программа «Изучение устройства комп'ютера». URL: <https://www.uchportal.ru/load/22-1-0-20575>.
7. Чураков А. Я., Шаров С. В., Строкань О. В. Архитектура ЕОМ: навч. посіб. Мелітополь: РВЦ МДПУ, 2012. 195 с.
8. Шаров С. В., Земляна І. М. Розробка програмного комплексу навчальних тренажерів з дисципліни «Архитектура ЕОМ». *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і освіти*. 2015. № 7. С. 56–60.

AUTOMATION OF RESOURCE CONSUMPTION CONTROL

Rudskiy I. O.,

*Master Student of the Department of Automation
of Heat and Power Engineering Processes
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

Kyiv, Ukraine

Nowadays we have some troubles in collecting and processing data of gas, electricity and water consumption among manufacturer and residential consumers. One of the solutions is provided by IoT (Internet of Things) based on technology called LoRaWAN.

LoRaWAN is an alternate to LTE and Wi-Fi. Basically, this is a composite that uses LoRa (LongRange) protocol on physical level and LoRaWAN protocol on channel level in terms of OSI network model.

Automation idea is next: the LoRaWAN base station obtains data from impulse-based sensors using a radio channel with a bandwidth of 125kHz and a speed of 5 Kbit/s [1]. Then this data is sent to network server using GSM channel or an internet. Finally, data is transmitted to an application server. Here it is processed and visualized for the terminal user.

The main advantage of LoRa is high reliability in transmitting data in the radius of 15 km [2], that gives opportunity to cover small countries and city districts. A sensor consumes low energy and usually sends information once per an hour. Therefore, it makes system much more autonomous as a sensor could run more than 5 years on a single small battery.

One of the companies that currently brings this idea to life in Ukraine is called “IoT Ukraine”. Integration is conducted with “LifeCell” as a mobile service provider and with “Actility” as a network server’ supplier. Sensors that are used in such systems are made by domestic manufacturers like “TeleTec”, “Novator”, etc.

Generally involving of this approach is a good way to avoid any kind of machinations from consumers side. That’s because the frequency of data collecting is always tracked. Thus, any strange behavior is instantly getting disclosed.

Base stations have been already mounted in Lvov, Kropyvnytskyi, Odessa and so on. There are almost 50 more base stations that are planned to be set in scope of Kiev to cover the entire city.

In conclusion being involved in variety of spheres LoRa makes existing systems much more effective and profitable. As a result, this perspective technology carries on spreading along the world of automation.

References:

1. A home automation architecture based on LoRa technology and Message Queue Telemetry Transfer protocol / Ennio Gambi, Laura Montanini, Danny Pigini, Gianluca Ciattaglia, Susanna Spinsante // International Journal of Distributed Sensor Networks. – 2018.
2. LoRa (Long-Range) High-Density Sensors for Internet of Things / Alexandru Lavric // Journal of Sensors. – 2019.

РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО КОМПЛЕКСУ ДЛЯ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА СКЛАДІ

Шумейко Р. В.,

студент факультету інформатики, математики і економіки

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Україна

Характерною особливістю розвитку сучасного суспільства є використання інформаційних технологій торговельних, бухгалтерських, складських та інших процесах. Крім того, постійна модернізації різних видів діяльності підприємства у відповідності до сучасних вимог є одним із чинників утримання конкурентної переваги [5, с. 28].

Багато виробничих процесів у сфері торгівлі можуть бути деякою мірою автоматизовані. Одним з таких процесів є обслуговування покупців

на кінцевому етапі реалізації продукції та ведення складського обліку, що є передумовою для створення програмних продуктів для автоматизації складської діяльності. Цей термін передбачає існування двох різних класів систем, які відрізняються призначенням і функціональністю. Один клас орієнтований на оптимізацію технології складування та зберігання товарів, інший забезпечує автоматизацію складського обліку.

Якщо мова йдеться про великі складські приміщення або логістичні центри [4, с. 211], то у даному випадку доречно застосувати системи управління складом, які призначені для управління всіма процесами складської. Звичайно, для її ефективної роботи слід закупити додаткове технологічне обладнання, стелажі термінали тощо [1, с. 69].

Автоматизація на невеликих складах найчастіше пов'язана з автоматизацією окремих процесів бізнесу, пов'язаних з веденням обліку в межах певної системи. Слід зазначити, що для зберігання та обробки інформації призначена група прикладних програм під назвою «довідково-інформаційні системи» [7, с. 17], які зберігають інформацію та формують звіти на основі запитів користувачів. Більш функціональними є автоматизовані інформаційні системи, які у широкому сенсі складаються з апаратних, людських та програмних ресурсів [2, с. 32].

Нами було розроблений програмний комплекс, який призначений для автоматизації обліку товарів на складі та має достатню функціональність для вирішення наступних завдань: зберігання інформації про операції купівлі-продажу з складу товару різних категорій; зберігання первинної документації, інформації про постачальників і клієнтури; формування необхідних звітів.

Структурно програмний комплекс складається з декількох блоків.

Група опцій «Склад» містить наступні функції: «Товар» (перегляд наявного товару на складах); «Поставники» (внесення, редагування та перегляну інформації про поставників товару); «Прихід товару»

(занесення інформації про прихід товару на склади); «Продаж товару» (занесення інформації про продаж товару зі складу).

Для перегляду товару на складах слід скористатися опцією «Товар» у головному вікні програми або пунктом меню «Склад» – «Товар». Дане вікно дозволяє користувачу: знайти будь-який товар за назвою; показати усі записи на складі; сортувати записи за назвою, кількістю, ціною, сумою; показати інформацію про товар на різних складах.

Для введення інформації про купівлю-продаж товару зі складу призначені вікна «Прихід товару» та «Продаж товару», які дозволяють користувачу: додати інформацію про прихід (продаж) товару на склад; сортувати інформацію за назвою, кількістю, ціною; передивитися товар за окремою накладною.

Група «Сервіс» містить пункти «Користувачі» та «Резервування БД». Для введення інформації про користувачів використовується вікно «Користувачі», яке дозволяє зберігати ім'я користувача та його пароль. Для активізації цього вікна необхідно ввести пароль адміністратора. Резервування бази даних передбачає створення копії бази даних у теці «arch».

Група «Звіти» містить посилання на наступні звіти: накладні на прихід та продаж товару, звіти про прихід та продаж товару, порівняння цін на товар різних поставників, продаж товару за рік, місяць, квартал. Перед виведенням на екран накладних користувач повинен заповнити додаткову інформацію про продаж та прийом товару. Після внесення додаткової інформації на екрані з'являються відповідні звіти про прихід та продаж товару.

Також користувач може побудувати та роздрукувати звіт, який показує порівняння цін на товар різних поставників. Інші звіти, які може

побудувати програмний комплекс, стосуються продаж товару за рік, місяць та квартал. Вони мають аналогічний інтерфейс.

Основним користувачем програмного комплексу є менеджер обліку товарів на складі. Він одержує товар на той або інший склад, заповнюючи відповідну накладну на отримання товару. Накладна містить відомості про номер накладної, найменування товару, постачальника, одиницях вимірювання, в яких надходить товар, кількість одержуваного товару, а також номер складу, де він буде зберігається. Автоматично генерується дата продажу товару. Також менеджер може продати товар зі складу, при цьому заповнюється відповідна накладна, яка містить інформацію про номер накладної, покупця, його адресу, постачальника товару, кількість проданого товару, його ціну, з якого складу він був проданий, автоматично генерується дата продажу товару.

Програмний комплекс був виконаний засобами середовища візуальної розробки додатків Delphi. Проект Delphi містить 16 форм, які відрізняються своєю функціональністю. Для збереження інформації була обрана база даних Access як одна з поширених локальних баз даних [8, с. 120].

База даних має 8 таблиць:

- «Единиц_измерения» (містить перелік одиниць вимірювання);
- «Покупатель» (містить інформацію про покупців товару зі складу);
- «Пользователи» (для захисту інформації від несанкціонованого доступу база даних захищена паролем. Таблиця містить перелік користувачів, які можуть працювати з програмою);
- «Приход_товара» (містить інформацію про прихідні накладні на складі);
- «Расход_товара» (містить інформацію про накладні на продаж товару зі складу);
- «Склад» (містить інформацію про наявні склади);

– «Товар» (містить інформацію про товар, який є в наявності на складі).

Для доступу до даних з використовувалася технологія ADO, яка передбачає встановлення на комп'ютері розробника БД базових об'єктів MS ADO та відповідних компоненти Delphi, які забезпечують використання технології ADO. На машині сервера даних встановлюється провайдер даних, який виконує запити від об'єктів ADO. Взаємодія компонентів ADO і провайдера даних здійснюється на основі технології ActiveX [9, с. 539].

У нашому проекті використовувалися невізуальні компоненти TADOTable (використовується для зв'язку із набором даних), TADOQuery (використовується для виконання SQL-запитів) та ін. [6, с. 76]. Для забезпечення користувацького інтерфейсу та функціональності його роботи з даними використовувалися компоненті-джерело TDataSource та візуальні компоненти TDBGrid, TDBMemo, TDBEdit. Для обробки даних в базі даних використовувалася мова запитів SQL, яка дозволяє створити, змінювати та видаляти таблиці, вносити дані, змінювати та видаляти їх [3, с. 22].

Отже, впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема спеціалізованих програмних продуктів, в торгівельну, виробничу та складську діяльність є об'єктивним чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства. розроблений програмний комплекс призначений для занесення та редагування інформації про купівлю-продаж продукції, порівняння цін на продукцію та відслідковування наявності продукції на складі.

Література:

1. Бровкова Е., Беспрозваний М. Автоматизація складської діяльності підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2014. № 9. С. 68-77.

2. Гринюк С. В., Міскевич О. І. Автоматизована інформаційна система обліку та руху товарів на складі. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. 2015. № 21. С. 32-36.
3. Йолкіна А. С., Шаров С. В. Особливості використання мови SQL для обробки даних. *Інформаційні технології проектування: зб. наук. пр. магістрантів та студентів*. 2013. С. 18-24.
4. Одарченко Д. М., Соколова Є. Б. Модернізація складських приміщень підприємства на базі WMS. *Проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 210-215.
5. Олексенко Р. І. Методичні підходи до формування конкурентоспроможності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2007. № 19. С. 27-30.
6. Пономарев В. Базы данных в Delphi 7. СПб.: Питер, 2003. 224 с.
7. Шаров С. В., Нікітенко Д. С. Визначення та завдання довідково-інформаційних систем. *Зб. тез доповідей Всеукраїнської наукової Internet-конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення»*. 2014. № 1. С. 15-19.
8. Шаров С. В., Осадчий В. В. Бази даних та інформаційні системи. Навчальний посібник. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. 352 с.
9. Шумаков П. В., Фаронов В. В. Delphi 5. Руководство разработчика баз данных. М.: Нолидж, 2000. 640 с.

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

ТРАНСРЕСПУБЛІКАНСЬКІ ПРАКТИКИ ОБМІНУ ДОСВІДОМ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ УКРАЇНИ (20-І РР. ХХ СТ.)

*Семанишин Т. С.,
аспірантка кафедри історії та археології слов'ян
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Одразу після приходу до влади більшовики вдалися до дискредитації незалежних громадських ініціатив, надавши їх спотвореному вияву штучних форм. Діяльність одержавлених громадських організацій мала узгоджуватися з поточними завданнями радянської влади. Тому сприяти злагодженому функціонуванню громадських об'єднань окремих республік Радянського Союзу мали заходи, пов'язані із обміном робочими планами, інноваційною інформацією та відомостями методично-організаторського змісту.

Компартійний режим вимагав з'єднати в єдину систему бідняцькі спілки тих республік, де вони, продовжуючи воєнно-комуністичну традицію комбідів, існували в класичному варіанті комітетів незаможних селян (КНС) України та спілок кошчі Середньоазійського регіону [2, с. 219]. З цією метою між республіканськими організаціями збіднілого селянства було налагоджено поштовий обмін матеріалами діловодства, що відображали хід їх поточної діяльності.

Постанову про організацію спілок кошчі – об'єднання дехкан (селян-батраків), що своєю працею обробляли землю прийняв, прийняв

П'ятий крайовий з'їзд Комуністичної партії Туркестану, який відбувся у вересні 1920 року.

Упродовж наступних років керівні органи КНС і кошчі стали регулярно обмінюватися планами роботи, протоколами з'їздів і засідань президій, звітами різного змісту, думками про взаємовідносини КНС і кошчі з місцевими органами радянської влади, відряджати своїх представників на з'їзди «братніх» організацій [1, с. 108]. У листопаді 1925 року на прохання Центрального комітету кошчі Туркестану ЦКНС (Центральний комітет незаможних селян) надіслав новий статут комнезамів [1, с. 229]. На знак подяки ЦКНС отримав привітальну телеграму ідеологічно вивіреного змісту: «Одержавши Ваше повідомлення, перший установчий з'їзд Туркменської спілки кошчі, що об'єднує бідняків і трудове дехканство Туркменістану, вітає у Вашій особі бідняків і трудове селянство України. Спілка кошчі твердо впевнена, що дехканство Туркменістану і селянство України мають спільні інтереси: зміцнювати господарську і культурну міць Радянського Союзу. З цим вони справляться у тісному єднанні між собою і селянством інших республік під керівництвом Комуністичної партії, на основі заповітів, поставлених товаришем Леніним» [3, с. 369].

ЦКНС 13 лютого 1926 року отримав від Центрального комітету кошчі Туркестану листа у якому той прохав встановити регулярний діловий зв'язок з метою обміну матеріалами «по незаможницькій лінії». ЦКНС одразу підтримав пропозицію, продекларувавши те, що «цей зв'язок має бути корисним, особливо коли Туркменська Радянська Республіка знаходиться на стадії організаційного розвитку, а тому потребує певної підтримки з боку тих організацій, які вже пережили цей період організації та мають достатній досвід своєї роботи». ЦКНС одразу ж надіслав один екземпляр календарного плану робіт ЦКНС на другий квартал 1925-1926 оперативного року. Надалі ЦКНС зобов'язувався

надсилати необхідні матеріали та в свою чергу прохав ЦК кошчі Туркестану надсилати директивне листування, щоб і «ЦКНС мала можливість слідкувати за тим, як бідняцько-селянська організація поступово буде кріпнути та стане реальною загрозою для всіх ворогів радянського уряду» [5, арк. 1].

Обмін матеріалами поточного діловодства ЦКНС здійснював також з ЦК кошчі Узбекистану. Сьомого жовтня 1925 року ЦКНС надіслав листа до ЦК кошчі Узбекистану в якому «по-незаможницькому дякував» за отримання трьох екземплярів статуту спілки кошчі: «ЦКНС вважає за необхідне налагодити з кошчі найтісніші контакти шляхом обміну копіями планів робіт кошчі. Цей зв'язок нібито «мав надати можливість бути обізнаними з різними аспектами життя двох бідняцьких організацій та об'єднати інтереси двох національностей, розділених значною відстанню, але близьких за своїми соціальними інтересами» [4, арк. 23]. Центральний комітет кошчі Узбекистану незабаром продемонстрував готовність підтримувати зв'язок з ЦКНС шляхом обміну матеріалами організаційного характеру. Унаслідок наявності досить схожих умов роботи кошчі в Узбекистані та комнезамів в Україні обидві організації вітали започаткування практики взаємообміну документами. Центральний комітет кошчі Узбекистану надіслав копії свого плану роботи, а також тези, які стосувалися його поточних завдань, в обмін чого бажав отримати копії статуту, програми та планів роботи ЦКНС [4, арк. 29]. У листі-відповіді до ЦК кошчі Узбекистанської СРР від 14 листопада 1925 року ЦКНС ще раз висловив своє бажання продовжувати й надалі «незаможницьку переписку» та обмінюватися основними робочими матеріалами. Цим же листом ЦКНС надіслав добірку матеріалів, яка стосувалася реорганізації КНС та попередив, що плани робіт КНС будуть надіслані згодом, оскільки вони на той момент знаходилися у процесі

розробки та погодження з відповідними центральними органами влади та управління УСРР [4, арк. 28].

Практика обміну матеріалами поточної роботи на міжреспубліканському рівні була також характерна і для кооперативних об'єднань. Третього червня 1927 року відділ Ленінського союзу кооператорів, що знаходився у Московській губернії, з метою використання досвіду роботи організаційного відділу Вукоопспілки прохав його співробітників надіслати матеріали, які б містили інформацію про налагодження організаційної роботи всередині спілки [6, арк. 38].

На початку 1928 року організаційний відділ Вукоопспілки, маючи досвід регулярного отримання від Центрспілки матеріалів її документообігу, хоча загалом і підтримав висловлене Північно-Кавказьким кооперативним союзом бажання з приводу започаткування постійного обміну документацією між співробітниками республіканських та обласних спілок споживчої кооперації, проте висловив із цього приводу кілька суттєвих зауважень. По-перше, з огляду на те, що значний масив документації Вукоопспілка вела українською мовою, це могло викликати значні труднощі у співробітників республіканських та обласних кооперативних спілок щодо її використання. Тому деталі обміну документацією між республіканськими кооперативними об'єднаннями Вукоопспілка запропонувала винести на розгляд спеціальних засідань кооперативних об'єднань. По-друге, Вукоопспілка висловила побоювання щодо доцільності листування безпосередньо із співробітниками організаційних відділів, оскільки її керівництво не мало жодної впевненості в тому, що невдовзі котрийсь із службовців не буде залучений до виконання іншої роботи або ж взагалі припинить працювати. До того ж листування між співробітниками мало приватний характер, а тому не набуло форм офіційного обміну матеріалами поточної роботи [7, арк. 2].

Протягом 1928 року Товариство «Геть неписьменність» з метою уніфікації свого діловодства для зразку отримувало від Центральної ради Всеросійського товариства «Долой неграмотность» створені її апаратом протоколи, інструкції, плани тощо [8].

У листопаді 1932 року з метою обміну досвідом роботи Укравтодор прохав Білоруське, Північно-Кавказьке, Закавказьке, Московське та Ленінградське товариства Автодору надіслати свої робочі плани на четвертий квартал 1932 року, а також, у разі підготовки, на 1933 рік [9, арк. 1]. У 1934 році пожежна секція Харківської обласної ради Укравтодору звернулася до керівників пожежної секції Івановської обласної ради Автодору в РСФРР із проханням, щоб ті, у форматі обміну досвідом, надіслали до Харкова матеріали поточної роботи свого громадського об'єднання [9, арк. 7].

Отже, чільним вектором діяльності громадських об'єднань України протягом 20-х рр. ХХ ст. на міжреспубліканському рівні став обмін матеріалами поточної роботи цих організацій, який передбачав удосконалення ведення ділової документації та її уніфікацію. Подібні заходи мали слугувати поглибленню централізації й без того керованого державою громадського руху та продемонструвати втілення в життя більшовицького гасла про «співпрацю братніх народів».

Література:

1. Березовчук М. Комнезами України в боротьбі за соціалізм. – К.: Видавництво політичної літератури України, 1965. – 123 с.
2. Журба М. А. Етнонаціональні та міжнародні аспекти діяльності громадських об'єднань українського села (20–30 рр. ХХ ст.). – К.: науковий світ, 2002. – 322 с.
3. Комітети незаможних селян України (1920 – 1933). Збірник документів і матеріалів. – Київ: Наукова думка, 1968. – 639 с.

4. Центральний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. 257, оп. 1, спр. 338.
5. ЦДАВО України, ф. 257, оп. 1, спр. 494.
6. ЦДАВО України, ф. 296, оп. 3, спр. 106.
7. ЦДАВО України, ф. 296, оп. 3, спр. 1200.
8. ЦДАВО України, ф. 387, оп. 1, пр. 187.
9. ЦДАВО України, ф. 587, оп. 1, спр. 65.

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

COMMUNICATION IN THE PERIOD OF GLOBALIZATION

Artemenko A. I.,

Senior Lecturer of the Foreign Languages Department

Kyiv National Economic University named after V. Hetman

Kyiv, Ukraine

Communication in the period of globalization implies the freedom of movement ideas, information, images and reporters. Although the globalization claims to incorporate the whole world, it is actually generating exclusion. An argument in favour of this remark is the fact that globalization is based on communication [2].

Communication is very important in the period of globalization because people can't live separately. Communication in the period of globalization refers to communication between and among people of the world giving the chance to be together [1; 7].

By the way, this research of communication in the period of globalization tries to explain the importance of pragmatic aspect in speech.

The research analyzes communication in the dialogue speech where the echo-questions are used by speakers to show the politeness and diplomatic relations.

We emphasize on the significance of using echo-questions in the communication in the period of globalization because the development of new forms of communication under the present conditions, since this process is positively reflected in the international relations, social groups and individuals from different countries and cultures, borrowing cultural values and changing cultural environment as a result of migration [3].

In the period of globalization the international communication is spreadly used around the world and we can admit that the process of communication is not very organized pragmatically. And it includes conflict situations.

Nevertheless, the main principle of communication is the principle of cooperation, which provides for mutual understanding and maximizes communication effectiveness [4].

This principle has different implications for the speaker and the listener. He requires the speaker to contribute to the communication with strict compliance, condition and purposes of the conversation and adherence to communication postulates. Therefore, it is necessary to formulate the statement so as not to violate the principle of cooperation. An important principle showing the relation between speakers is the principle of politeness, which belongs to speech etiquette. The principle of politeness requires the satisfaction of the following maxims: 1) the maxims of the text; 2) maxims of generosity; 3) maxims of approval; 4) maxims of modesty; 5) maxims of agreement [5:102].

We can admit that there are three main types of politeness: 1) positive politeness; 2) negative politeness [6:2].

Positive and negative politeness correlates with polite and impolite illocution and speech acts. Examples of such speech acts can be suggestions, invitations, greetings, gratitude, etc. and accordingly order, request, demand and etc.

In the next dialogue:

“Don’t you think she’s the most wonderful woman in the world?” Said Paul.

“*Wonderful? In that way?*” (Waugh; 127-128)

The echo-question *Wonderful?* expresses its objections to what the previous speaker said about a woman he thinks the best in the world. But the other interlocutor disagrees with the statement and in order not to offend the opinion of his interlocutor, the speaker uses the echo-question and at the same

time the intensifier of the echo-question *In that way?*”which intensifies the intensity of expressing the politeness.

In the next dialogue:

Julie: Why don't you sell your television?

Celia: *Cell my television?*I don't know. I never thought of that. It costs four thousand dollars,you know.

Julie: *Four thousand dollars?*Where would you get four thousands dollars!?(Shepp; 35)

The echo-question *Cell my television?*expresses the request.Celia wants to ask her to help her financially in the polite form but she does not dare to say it directly to her and she uses the echo-question.At the same time Julia wants to be polite too and she uses the echo-question *Four thousand dollars?*.

In conclusion we can admit that the process of communication in the period of globalization includes the pragmatic aspect of speech and needs the further research.

References:

1. G. Chenny, L. Thoger, C. Theodore E. Zorn. Organizational Communication in an Age of Globalization.Waveland Pr. Inc., 2015, 515 p.
2. L. Soproni, I. Horga. Global communication as a result of globalization and informanization. Romania; University of Oradea, 2008.
3. R. P. Monge. Communication structures and process in globalization. Journal of Communication. 48 (4), 2006, P. 142-153.
4. I. Макуха. Вплив глобалізації на міжкультурну комунікацію в контексті сучасного світу. 2015, С. 96-106.
5. Гальперин И. П. Вопросы романо-германской филологии. М. Жнаука, 1975, 359 с.
6. Grice H. P. Logic and conversation // Syntax and Semantics. New York: Academic press. 1975. P. 41-58.

7. Levinson S. C. Pragmatics. Cambridge: Cambr. Univ. Press. 1987. 420 p.

TEACHING ENGLISH TO THE INTERNATIONAL STUDENTS

Bilonizhka I. S.,

Lecturer of the Department of the English

Language of Humanities Orientation №3

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

More and more young foreigners are coming to Ukraine to become students and get higher education. Some of them are arriving to receive their first degree or continue education. Among many reasons for coming students mention the affordability of the education and high level of universities. Students from different countries are studying in Ukraine (e.g. from China, Japan, Turkey, Nigeria, Egypt, Ethiopia, Iran, Iraq, Ecuador, Morocco, and many others).

English is the language used to teach international students in many Ukrainian universities. Lectures and seminars are given in English, moreover, this language is used as a means of interpersonal communication among the students as an international language. Many students (especially the ones who are studying Computer Science) know English on a very high level, have experience of passing international language tests and exams (e.g. IELTS), some of them previously attended Cambridge courses, practiced their speaking skills with the native speakers, use English resources in the studying (e.g. read books and newspapers, watch videos) and even have English as an official language in their countries. But not all of the students possess good English

speaking skills, being rather shy to use English in the lessons, participate in seminars and having problems with understanding the content of the materials, given on lectures. Such scientists as Robertson, Bayley, Borland, and Pearce, Wong studied the difficulties the international students face while learning English [2].

All the above-mentioned factors are posing a significant challenge for the English language teachers in terms of what methods, approaches and tools to use to teach English to the international students in mixed-ability multicultural groups.

Methods. Analysis of the scientific literature on the topic of the methodology of teaching English to international students, a survey of the students.

In our work, we would like to offer some types of activities, which can be utilized to teach international students.

It is recommended to conduct a student survey and the test at the beginning of the course to find out more about the expected results and aims of their studies and the level of knowledge of the language, which will motivate the students to study as their opinions are taken into account [1]. Based on the survey we understood that developing writing skills is the desired goal for Master's degree students, as they have to write a thesis, using scientific and academic English. Being good communicators, still, students experience difficulties with writing long structured texts and make spelling mistakes. So writing tasks should become an inseparable part of the learning process for both Master's degree students and Bachelors (e.g. creative writing tasks can be offered to them).

In the survey 5th-year students mentioned that more advanced vocabulary, idioms, phrasal verbs, collocations should be studied, as they use simple words in their speech and would like to enrich the vocabulary. So the teacher can use the materials aimed at learning more lexical units and

practicing them in class, modeling real-life situations. Debates and discussions can be a good activity for developing speaking skills, practicing new vocabulary and exchanging ideas, as students have the different cultural background and seniors even have some work experience, they may have a lot to share and talk about with each other. Discussion of international news can motivate even the shyest students to speak, sparking the desire to learn something about another country and to represent one's own. For multicultural exchange projects and presentations can be used, as they provide an opportunity to practice public speaking, develop presentation skills and visuals can make content more attractive. Students can prepare presentations about their countries working alone on a presentation or in groups, representing a region they are from.

Revising grammar is as important as enriching vocabulary. Group work, games and dialogues may be interesting and useful activities for the students to use grammar structures, where the teacher can offer to work in mixed ability groups, so the weak students may have some guidance from advanced learners.

Work on the accent and phonetics is the most challenging aspect of teaching international students, as mispronounced words can cause confusion and misunderstanding, so phonetical exercises should be used at the beginning of the lesson, the teacher should also explain how to produce the sounds, using PPP method (Present, Practise, Produce).

As a conclusion we may say that international students in most cases are highly motivated to study and improve their English, as they use it a lot in personal communication as well as at university. The diverse environment they came from may create a unique learning atmosphere where different activities (discussions, debates, presentations, project works, games, and dialogues) can help not only to master the language but also to learn more about the world and culture at first hand.

References:

1. Harrison, J., & Shi, H. (2016). English Language Learners in Higher Education: An Exploratory Conversation.
2. Sawir, E. (2005). Language difficulties of international students in Australia: the effects of prior learning experience. *International Education Journal*, 6 (5), 567-580.

РЕАЛІЇ ЯК ОСНОВА КУЛЬТУРИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Волкова С. Г.,

викладач кафедри англійської мови

гуманітарного спрямування № 3

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м.Київ, Україна

Розвиток мови нерозривно пов'язаний з життям суспільства, а разом з тим і культурою народу мову якої ви вивчаєте, тому не можливо розділити побут та лексичні засоби. Кожен народ має свої власні культурні особливості, і разом з тим і певну лексику, для котрої дуже важко знайти відповідник у інших народів. Подібне до цього явище може існувати у літературі, особливо воно поширене в сучасних фантастичних та фантазійних творах. Саме ці стилістично-марковані слова повинні допомогти передати атмосферу твору та персонажів у художній літературі, саме вони вимагають від перекладача розуміння особливостей та знання фольклору не тільки мови та історії першоджерела, але й свого власного етносу та історичних реалій, щоб точно відтворити або пояснити

читачеві, що саме автор першоджерела має на увазі. Отже, питання перекладу та визначення поняття реалій є важливим та має широке поле для дослідження.

Сучасні методи викладання іноземних мов поєднують у собі вивчення мови та культури одночасно, оскільки деякі особливості не можливо пояснити не заглиблюючись у культуру та історичний розвиток народу та країни, мову яких вивчають студенти.

Термін «реалія» був дослідженим багатьма лінгвістами, а саме А. Федоровим, Я. Рецкером, С. Влаховим, С. Флорином, Є. Верещагіним, В. Костомаровим, О. Фінкелем [3] і іншими провідними науковцями. Щодо останніх, то можливо додати, що вони відносять до реалій не тільки окремі слова, а і словосполучення та фразеологізми.

Одним з найбільш вдалих та ясних є визначення С. Влахова та С. Флорина, а саме: «Реалії – це слова і словосполучення народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або суспільноісторичних особливостей народу, нації, країни, племені, і які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту; точних відповідностей в інших мовах такі слова не мають, а отже, не можуть бути перекладені «на загальних основах», тому що вимагають особливого підходу» [1].

Саме перекладач повинен відтворити реалії твору, враховуючи художній стиль, особливості побудови та викладу думки автора, і разом з тим, читач повинен розуміти зміст та поняття реалії. Відповідно до І. Корунця, рішення про вибір способу перекладу залежить від багатьох факторів, а також від мети та аудиторії для якої робиться перекладі відповідно від особи, котра робить переклад [2, с. 157-158].

Якщо розглядати способи перекладу притаманні сучасній фантастичній літературі та комп'ютерним реаліям, ми можемо

стверджувати, що одним з найбільш використовуваним є транскрипція (транслітерація), що є повним перекладом слова, наприклад, Madam Nooch-Мадам Гуч, PC – personal computer (персональний комп'ютер, ПК), current drive – поточний диск; але щодо зрозумілості реалії, можуть виникнути проблеми, оскільки саме поняття не передається за допомогою цього методу.

Щодо повного калькування, це створення нового слова за зразком будови відповідного слова або вислову іноземної мови, то цей спосіб допомагає зберегти мовні та семантичні особливості мови. Зазвичай, виразами кальками виступають словосполучення, Internet Relay Chat – спілкування в реальному часі, process-handling procedure – процедура управління процесом.

Можемо додати, що інший не менш поширений спосіб є напівкалькування, де одна частина транскодується, а інша калькується або одна частина зазнає семантичних змін, а інша калькується. Основними для використання без змін виступають префікси та суфікси: web- – веб-, anti- – анти-, micro- – мікро-, -space – -кратія. Наприклад: web-page – веб-сторінка, microeconomics – мікроекономіка. Іноді цей спосіб використовується і для перекладу національних реалій, наприклад, Теплий Юрій – warm Iurii.

Підсумовуючи, можемо відзначити, що при перекладі реалій автор може використовувати, різні, залежно від ситуації та уподобань, способи передачі і єдина умова для коректного перекладу – це не порушення смислової конструкції твору та збереження автентичності твору.

Література:

1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – 2-е изд., испр. и доп. / Под ред. Вл. Россельса. – М.: Высш. школа, 1986. – С. 57-64.

2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2001. – С. 157-158.
3. Фінкель О. М. Теорія й практика перекладу / О. М. Фінкель // Забутий теоретик українського перекладознавства : зб. вибраних праць / за ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – С. 115.

НАВЧАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

***Козьміна Н. А.,**
старший викладач кафедри англійської
мови технічного спрямування №1
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

До прямих навчальних стратегій відноситься стратегія запам'ятовування нового мовного матеріалу, тобто нових лексичних одиниць, граматичних правил та іншої інформації. Термін пам'ять визначається як властивість людського мозку записувати, зберігати та відтворювати інформацію. Виділяють різні види пам'яті (сенсорна, короткострокова і довгострокова) та різні способи сприйняття інформації (через емоції, зорові образи, звуки, рух, тощо), а також способи запам'ятовування. Базуючись на цьому та враховуючи особливості сприйняття інформації учнями, розробляються різноманітні методики для ефективного запам'ятовування мовних одиниць.

Серед методів ефективного запам'ятовування англійських мовних одиниць широковідомими є використання яскравих різнокольорових карток з назвами речей за певною класифікацією з перекладом їх назв на зворотній стороні.

Спеціальна техніка для кращого запам'ятовування інформації є мнемотехніка. Завдяки мнемотехніці відбувається перенесення мовних одиниць з підручника або іншого носія інформації в мозок та їх довгострокове закріплення [2]. Встановлюються стійкі рефлекторні зв'язки між зоровим образом та його словесним визначенням. Коли такий зв'язок встановлено, то при сприйнятті слова, яке є стимулом що поступає у мозок, в уяві учня автоматично постає зоровий образ, як реакція мозку, що забезпечує розуміння слова. Процес запам'ятовування іншомовних слів має природний характер і значно полегшує вивчення іноземної мови [2].

Максимально сприяє запам'ятовуванню графічний прийом, який називається *класстер* або *асоціограма*. Він систематизує інформацію та активізує процес її засвоєння завдяки асоціативним зв'язкам. Його суть полягає в наступному: на папері або дошці записується ключове слово або тема уроку. Потім учні протягом 3-5 хвилин пишуть слова і фрази, які асоціюються у них із даним словом або темою [1].

Інший більш розширений прийом, який є також найбільш ефективним для візуалів, це складання *карт пам'яті* або інтелектуальних карт. Засвоєння інформації значно полегшується, якщо вона систематизована та представлена графічно. Виділяється і записується на папері основне поняття, від якого відгалужуються багато гілочок, кожна з яких може представляти різні аспекти або ідеї, що пов'язані з основним поняттям [1]. Можна розробити різнопланові завдання, які залежать від поставленої задачі. Виконання поставлених задач може бути спонтанним або з попередньою підготовкою на різних рівнях, від індивідуального до

колективного, з обов'язковим контролем на виході. Сконцентрованість, структурованість та наочність інформації породжує чіткі асоціації, що стимулює її скоріше запам'ятовування та подальше утримання в пам'яті.

Мозок людини дуже швидко позбавляється інформації, якщо її не використовувати регулярно. Саме тому ефективними прийомами є усне повторення нових одиниць з певною періодичністю, механічне переписування, проспівування слів на улюблений мотив, прослуховування аудіозаписів або комбінування деяких або всіх цих технік.

Складання слів в словосполучення, речення, оповідання, вивчення нових слів в контексті, в його синонімічних та антонімічних рядах, вивчення семантичного поля слова, всі ці прийоми є ефективними при запам'ятовуванні багатозначних слів або стійких виразів.

Література:

1. Бершадский М. Е. Применение метода карт понятий http://bershadskiy.ru/index/primenenie_metoda_kart_ponjatij/0-35.
2. Козаренко В. А. Учебник мнемотехники, 2002, электронная публикация . Available at <http://mnemonikon.ru>

ЛЕКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОМОВ БРИТАНСЬКОГО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА БОРИСА ДЖОНСОНА

Шамбір А. В.,

*студентка факультету романо-германських мов
Національний університет «Острозька академія»*

м. Острозь, Україна

Політична діяльність завжди посідала важливе місце у житті суспільства. Без участі лідера функціонування великого державного апарату не є можливим. Постать політика репрезентує не лише позиції країни, народу, а й створює загальний імідж держави. Устами політика говорить весь народ, який має змогу висловити свої позиції щодо різних світових проблем. Тому ефективна комунікація між політиком та виборцями є вкрай важливою. Саме вербальна комунікація слугує основним способом зв'язку між різними ланками суспільства, що забезпечує його функціонування [6].

Політична промова як вид політичного дискурсу цікавить науковців дедалі частіше. Більшість вчених сходяться на думці, що політична промова має бути загальнодоступною для всіх членів суспільства, а тому їй характерно використання активного словника, доступних засобів вираження. В ідеалі промова має апелювати до кожного зі слухачів. Таким чином, у нашому дослідженні ми будемо дотримуватися поняття «політичної промови» як підготовленого цілеспрямованого вербально-комунікативного акту в рамках контексту, метою якого є вплив на реципієнта [1; 3].

Ефективна ораторська промова вимагає застосування широкого кола лексичних засобів та прийомів, оскільки основна ціль політика – досягнути конкретної мети шляхом комунікації з аудиторією. Така комунікація можлива лише за допомогою використання експресивної, поетично- і художньо забарвленої лексики, спрямованої на те, щоб привернути та затримати увагу [2; 5].

Одна із основних особливостей ораторського стилю Бориса Джонсона – висока експресивність, широке використання ідіом, метафор та фразових дієслів. Саме експресивність та образність мовлення зумовлюють багате використання лексичних прийомів у його промовах.

Варто виокремити широке вживання **метафор**. Метафоризація промов Джонсона тісно переплітається із політичними явищами, що робить висловлювання менш сухими та більш загальнодоступними: «*You may only have lent us your vote...*», «*put your cross in the Conservative box*», «*no ifs, no buts, no maybes*», «*that service performs miracles*» [4]. Яскравою демонстрацією бачення Джонсоном сутності Брекзиту та перемоги в процесі є метафоричний образ у поєднанні з ідіомою, відображений у реченні: «*That's it, time to put a sock in the megaphone and give everybody some peace*» [7;8].

Промови Б. Джонсона дуже насичені **ідіомами**: «*rise to the challenge*», «*take for granted*», «*break the deadlock*» та фразовими дієсловами: «*to step down*», тощо. Примітно, що деякі ідіоми Джонсон підлаштовує під політичну ситуацію, наприклад, ідіому «*to turn your back on sth*» він використав у контексті Брекзита: «*to turn our backs on Europe*», або «*take the wind out of the sails*» у контексті екстремізму та політичної імміграції [7; 8].

Особливий наголос у промовах Джонсона падає на необхідність єднання народу. Саме з цією метою він використовує **сinekдоху, рефрени, анафори, паралельні конструкції і повторення слів**. Також у промовах часто зустрічаються **евфемізми та парафрази**. Зокрема, в одній із промов називає ЄС «*our stentorian friend in the blue 12-star hat*», маючи на увазі 12 зірок на офіційній емблемі ЄС [8; 9].

Варто відзначити, що у промовах Джонсона використання політичної термінології та мовних кліше зведено до мінімуму, що може бути причиною успішності його звернень до аудиторії.

Таким чином, на прикладі промов Бориса Джонсона, можна простежити важливість політичної промови як засобу масового впливу та велике значення лексичної експресивності у політичному дискурсі, що слугує засобом створення іміджу політика та його успішності. Можна

стверджувати, що промови Бориса Джонсона позбавлені клішованості і мають низку особливостей, які створюють образ політика та додають мовленню експресивності, а саме: висока частотність використання ідіом, фразеологізмів, оригінальних та актуальних метафор, рефренів, евфемізмів, питальних речень; часте суб'єктне звернення до народу, динамічне змалювання образу «ворога», тобто, ЄС. Окрім того, його промовам характерні загальні ознаки політичного дискурсу: спрямованість на позитивне майбутнє, інклюзивне звернення до слухачів з об'єднувальною метою, інші засоби масового впливу.

Література:

1. Мацько Л. І. Лінгвістична риторика // Наука і сучасність: Зб. наук. праць. Ч. 4. К.: Логос, 1999. С. 3-16.
2. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. К.: Світогляд, 2015. 380 с. 12.
3. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції // Вісник Житомирського державного університету. Вип. 39. Філологічні науки. Житомир, 2008. С. 218-221. 15.
4. Худолій А. О. Лінгвістичні особливості політичних текстів // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2014. С. 133-137.
5. Худолій А. О. Метафорична концептуалізація в сучасних американських публіцистичних текстах // Наукові записки. Серія «Філологія»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 1 (69). Частина 2. – С. 217-222.
6. Шейгал Е. И. Инавгурационное обращение как жанр политического дискурса // Жанры речи. Саратов, 2002. № 3. С. 205

7. Boris Johnson's Brexit day speech in full URL:
<https://www.telegraph.co.uk/politics/2020/01/31/boris-johnsons-brexit-day-speech-full/>
8. Boris Johnson's Brexit victory speech: full transcript URL:
<https://www.newsweek.com/boris-johnsons-brexit-victory-speech-full-transcript-474086>
9. Election results 2019: Boris Johnson's victory speech in full URL:
<https://www.bbc.com/news/election-2019-50777071>

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ СТРУКТУРИ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС ЯК ПЕРЕДУМОВА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Бережна К. В.,

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри європейського та
міжнародного права юридичного факультету
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Набуття чинності Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 року (далі – УПА) [1] ознаменувало собою новий етап імплементації стандартів права Європейського Союзу (далі – ЄС) у національне законодавство та обумовило необхідність її нормативно-правового й організаційного забезпечення. Наша держава ратифікувала Угоду законом від 16 вересня 2014 року № 1678- VII [2]. УПА набула чинності у повному обсязі після її ратифікації всіма державами-членами ЄС та Союзом як окремою стороною угоди 1 вересня 2017 року.

На наш погляд, необхідною умовою імплементації стандартів права ЄС у національне законодавство є наявність дієвого інституційного механізму. Особлива роль в ньому повинна належати органам виконавчої влади. Аналіз тексту УПА свідчить, що сторони нормативно закріпили

положення про функціонування організаційних структур співробітництва з метою подальшого просування нашої держави на шляху правових реформ. Так, стаття 5 Угоди містить види форумів проведення політичного діалогу. Ними є: регулярні засідання в рамках політичного діалогу на рівні самітів, а на міністерському рівні політичний діалог здійснюється за взаємною згодою в рамках засідань Ради асоціації та регулярних засідань представників двох сторін на рівні міністрів закордонних справ.

Стаття 460 закріплює періодичність першої з трьох форм діалогу – самітів. Зокрема зазначено, що «засідання в рамках самітів проводяться, як правило, один раз на рік. Під час самітів здійснюється загальний нагляд за виконанням цієї Угоди, а також обговорення будь-яких двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес».

У статті 461-463 документа визначено правовий статус Ради асоціації. Зауважимо, що Рада асоціації замінила Раду з питань співробітництва між Україною та ЄС, котра діяла відповідно до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами [3].

З метою поступового зближення законодавства України з правом Союзу, Рада асоціації створена як форум для обміну інформацією про законодавчі акти України та Європейського Союзу, як чинних, так і тих, що знаходяться на стадії підготовки, а також про заходи щодо їх виконання, впровадження і дотримання.

Рада асоціації складається з членів уряду України, з одного боку, а також членів Ради Європейського Союзу і членів Європейської Комісії, з іншого. Головування в Раді асоціації здійснюється по черзі представником України і представником Союзу. За необхідності і за взаємною згодою інші органи беруть участь в роботі Ради асоціації в якості спостерігачів.

Рада призначена для проведення контролю й моніторингу застосування і виконання Угоди. Крім вказаного, Рада вивчає будь-які питання, що виникають в рамках Угоди, та будь-які інші двосторонні або міжнародні питання, котрі становлять взаємний інтерес.

Для досягнення цілей Угоди Рада асоціації має повноваження приймати рішення, що є обов'язковими для сторін. Вона наділена і правом надавати рекомендації. Рада готує свої рішення і рекомендації за згодою сторін після виконання відповідних внутрішньодержавних процедур.

Вважаємо, одне з найважливіших повноважень Ради закріплено в п.3 статті 463 Угоди: Рада асоціації може актуалізувати або вносити поправки в Додатки до цієї Угоди, з огляду на розвиток права ЄС і застосовуваних стандартів, що визначені в міжнародних документах і, на думку Сторін, безпосередньо стосуються цього, без шкоди для будь-яких конкретних положень, включених до Розділу IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») цієї Угоди [1].

Таким чином, є всі необхідні правові передумови ефективної роботи інституційного механізму Україна-ЄС у сфері імплементації стандартів європейського права в національне законодавство.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. / Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_01 (дата звернення: 27.02.2020).
2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: закон України від 16

вересня 2014 р. № 1678-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2> (дата звернення: 27.02.2020).

3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. /Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012 (дата звернення: 27.02.2020).

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ

Глигало Н. А.,

*викладач кафедри обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

Потапенко Ю. С.,

*студент кафедри обліку та фінансів
Черкаський державний бізнес-коледж
м. Черкаси, Україна*

Для здійснення основних соціально-економічних завдань політики держави важливим є забезпечення його ефективної діяльності в фінансово-бюджетній сфері. У зв'язку з цим, питання про посилення державного контролю над витрачанням бюджетних коштів стає все більш актуальним. Однією з найважливіших форм державного фінансового контролю є аудит ефективності.

Аудит ефективності – це форма державного фінансового контролю, яка спрямована на визначення ефективності використання бюджетних коштів для реалізації запланованих цілей та встановлення факторів, які цьому перешкоджають. Аудит ефективності здійснюється з метою розроблення обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів у процесі виконання бюджетних програм [1].

Визначення принципу ефективності використання бюджетних коштів дає ст. 7 Бюджетного кодексу України: «Принцип ефективності та

результативності – при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання публічних послуг при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів» [2].

Інститут державного аудиту це не лише система зворотного зв'язку, але і один із важелів економіки. В першу чергу працює на збільшення ефективності і результативності застосування загальнодержавних засобів, до яких зазвичай відносять: державні грошові кошти; інтелектуальні ресурси країни; природне майно.

Природні ресурси – найбільш важкий напрямок при проведенні державних перевірок. Контрольні заходи можуть ґрунтуватися тільки на документальних джерелах, що по суті звужує можливості аудиту до камеральної перевірки. Порівняно новим, але досить ефективним елементом економічного механізму охорони навколишнього середовища є екологічний аудит. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про екологічний аудит» екологічний аудит – це документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту [3].

Концентрація уваги контролюючих і законотворчих органів на даний напрямок при проведенні перевірок та впровадження обов'язкового і добровільного екологічного страхування, а також збільшення податкових ставок в даній галузі, є шляхами вирішення проблемних

питань при державному аудиті. Даний аудит може включати: аналіз проектної документації та декларації безпеки; сертифікатів відповідності продукції, що випускається; декларації безпеки природного об'єкта, оборонного об'єкта, ядерного і радіаційного об'єкта, ядерної та радіаційної безпеки на радіологічних об'єктах.

При проведенні державного аудиту соціальних (трудових) ресурсів більш доцільним є управлінський аудит. При цьому досліджуються питання правильності оплати праці, кваліфікаційної відповідності, демографічної та гендерної політики. Під час документальної перевірки необхідно сконцентруватися на кадровій документації в напрямку звітності в різні фонди, штатного розкладу, посадових інструкцій, фонду оплати праці, а також охорони праці. Аудитору важливо проаналізувати випадки неефективного використання трудових ресурсів у вигляді простоїв, переробок, здійснення робіт у вихідні та святкові дні, а також правильності витрачання фінансів при цьому.

У цьому випадку головною метою державного аудиту є пошук шляхів ефективного використання трудових ресурсів для досягнення економічних цілей, забезпечення гідних умов для розвитку і реалізації здібностей людини, підвищення їх економічного і соціального ефекту, життєвого успіху. Адже, соціальні (трудові) ресурси складають основу всієї системи ресурсів, без яких неможливо отримати ефективні результати від реалізації будь-яких інших видів ресурсів.

Методологія здійснення аудиту фінансових ресурсів законодавчо закріплена в Законі України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [4]. Основна роль в контрольно-ревізійній діяльності покладається систему органів Державної аудиторської служби України, до якої належать Держаудитслужба та її міжрегіональні територіальні органи. Дана служба здійснює контроль за

цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів; досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів; цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії; достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників; дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів; дотриманням законодавства про державні закупівлі; правильність ведення бухгалтерського обліку, а також складення фінансової і бюджетної звітності, кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету.

Реалізує державний фінансовий контроль через здійснення: державного фінансового аудиту; перевірки державних закупівель; інспектування (ревізії); моніторингу закупівель [5].

Результативність державного аудиту складно переоцінити, особливо у фінансовій сфері. Повернення в державний бюджет мільйонів гривень сприяє не тільки економічній стабілізації держави, а й підвищенню фінансової грамотності всіх учасників бюджетного процесу.

Постійне вдосконалення законодавчої бази, створення єдиного контрольного органу, доступ до інформаційних баз існуючих державних органів- ось рішення для результативного, ефективного аудиту суспільних ресурсів.

Література:

1. Порядок проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.2004 № 1017.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2004-%D0%BF> (дата звернення: 25.02.2020).

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 №2456-VI. База даних «Законодавство України»/ВР України.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n1735> (дата звернення: 25.02.2020).

3. Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 № 1862-IV. База даних «Законодавство України»/ВР України.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15> (дата звернення: 25.02.2020).

4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII База даних «Законодавство України»/ВР України.

URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (дата звернення: 25.02.2020).

5. Державна аудиторська служба України: сайт
URL:<http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/132924> (дата звернення: 25.02.2020).

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Калько О. С.,

*магістрант кафедри економіки, обліку і оподаткування
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»*

м. Покровськ, Україна

Дисбаланси податкової системи України, що створюють нерівномірні податкові навантаження та призводять до збільшення

тіньового сектору економіки, наголошують на необхідності удосконалення вітчизняної податкової системи.

Окремі проблемні питання формування та реалізації фіскальної політики досліджували Ю. Дрогвоз, В. Дубровський, М. Кучерявенко, Т. Меркулова, В. Тропина, Н. Вдовиченко В. Білоцерківець та інші вчені. Виявлені дослідниками проблеми вимагають розв'язання низки завдань, пов'язаних із досягненням збалансованості витрат бюджету з його надходженнями, а також із зменшенням тіньового сектору економіки.

Податкова система – заснована на певних принципах система врегульованих нормами права суспільних відносин, що складаються в зв'язку з встановленням та стягуванням податків і зборів [1, с. 115], однак її призначення полягає не лише у збиранні податків і забезпечення дохідної частини бюджету, але й у забезпеченні розвитку національної економіки, однією з перепон якого є тіньова економіка. Серед наслідків функціонування тіньового сектору можна назвати порушення грошового обігу, скорочення податкових надходжень, розвиток інфляційних процесів, неконтрольоване розшарування населення за рівнем доходів, вплив капіталів за кордон та суттєве скорочення інвестиційних надходжень в Україну. Все це гальмує структурну перебудову та не дозволяє забезпечити збалансованість державного бюджету.

Бюджет України формується в основному за рахунок податкових надходжень, якими визнаються встановлені законодавством загальнодержавні та місцеві податки і збори, що посідають провідне місце серед методів мобілізації бюджетних ресурсів та інструментів державного регулювання економіки [2, с. 191]. Основну частину податкових надходжень України формують податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб та акцизний податок (табл. 1).

Структура податкових надходжень зведеного бюджету України, %

Рік	Податкові надходження	Податок на доходи фізичних осіб	Податок на прибуток підприємств	Внутрішні податки на товари та послуги	Місцеві податки та збори
2015	77.85	15.33	5.99	38.23	4.15
2016	83.14	17.73	7.69	43.09	5.40
2017	81.45	18.26	7.22	42.82	5.24
2018	83.29	19.41	8.97	42.82	5.15
2019	82.98	21.36	9.10	39.99	5.70

Джерело: складено на основі [3]

Аналіз вітчизняної податкової системи констатує великий рівень податкового навантаження порівняно з країнами зі схожим рівнем розвитку. Якщо порівняти структуру податкових надходжень у розвинених країнах, з'ясується, що найбільше бюджетне значення мають прибуткові податки з громадян, платежі до фондів соціального призначення та податки на споживання. У деяких державах, наприклад, у США і Японії саме прямі податки мають найбільше бюджетне значення, а в європейських країнах переважають непрямі податки й платежі до фондів соціального призначення [4, с. 55]. Згідно з існуючим сьогодні податковим законодавством сумарна податкова ставка в Україні залишається вище 30 % внутрішнього валового продукту, а з соціальними виплатами (пенсійний фонд, фонд зайнятості, дорожній збір) – більше 4 % [5, с. 18]. Якщо враховувати ЄСВ, податкове навантаження в Україні сягає

майже 40 % від ВВП [6, с. 101]. Утім, існує думка, що він становить набагато менше, ймовірно близько 30 %, завдяки широким масштабам ухилення та мінімізації податків. Фактично економіка у такий спосіб пристосовується до завеликого податкового навантаження [7, с. 3]. Однак це значить, що податковий тиск перекладається на сумлінних платників. Так, в Україні сформувався дестимулюючий механізм легальної економічної діяльності та дестабілізації матеріального стану основної маси населення. Необхідно брати до уваги й такий аспект, як грошове обслуговування потреб тіньової економіки. Розрахунки Національного банку свідчать, що 45 % всієї грошової маси знаходяться поза банківською сферою [5, с. 17]. Іноземні ж системи оподаткування спрямовані на формування кінцевого доходу домогосподарств таким чином, щоб кожна фізична особа мала в користуванні після оподаткування дохід, достатній для фінансування всіх необхідних витрат на задоволення своїх потреб. Якщо порівнювати податкове законодавство щодо стягнення податку з доходів фізичних осіб в Україні із зарубіжними країнами, то при отриманні мінімальної заробітної плати до неї навіть не застосовується податкова соціальна пільга. В Австралії та Англії при такій заробітній платі цей податок взагалі б не утримувався, а в Японії його ставка була б 5 % [8, с. 84-85].

Таким чином, фіскальний механізм в Україні необхідно реформувати у напрямі забезпечення сприятливих умов для ведення бізнесу та залучення інвестицій шляхом побудови стимулюючої податкової системи та спрощення адміністративного процесу стягнення податків. Серед превентивних заходів для вирішення проблем тіньової економіки також доцільно виділити удосконалення та лібералізацію податкового законодавства, диференційований підхід до кваліфікації порушень у сфері оподаткування та оптимізацію системи відповідних санкцій.

Література:

1. Ломака Є. А. Дослідження існуючих систем оподаткування в країнах з розвинутою економікою / Є. А. Ломака // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2019. – Вип. 9. – С. 115-120.
2. Макогон В. Д. Податкові надходження у системі формування дохідної частини бюджету / В. Д. Макогон // Економічний вісник університету. – 2019. – Вип. 41. – С. 188-195.
3. Офіційний сайт міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/>
4. Лаврешов А. Ю. Теоретико-методичні основи побудови податкової системи в Україні / А. Ю. Лаврешов // Менеджер. – 2015. – № 1. – С. 174-180.
5. Ільяшенко В. А. Податкова система: проблеми оподаткування та шляхи удосконалення / В. А. Ільяшенко // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 13-18.
6. Соф'їн, М. Нерівномірність податкового навантаження в умовах євроінтеграційного курсу України / М. Соф'їн // Підприємництво, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий. – 2019. – № 8. – С. 100-104.
7. Дроговоз Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення. Київ, 2015. – С. 32. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://rpr.org.ua/uploads/files/source/Policy_Tax_Reform_RPR.pdf (дата звернення: 10.08.2019).
8. Слещова Н. В. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та реалії адміністрування ПДФО в Україні / Н. В. Слещова, Л. В. Качура // Економічна наука. – 2019. – № 4. – С. 84-92.

АНАЛІЗ РІВНЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Калько Р. Ю.,

*магістрант кафедри економіки, обліку і оподаткування
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»*

м. Покровськ, Україна

Податкова політика є однією з найбільш ефективних форм управління ринковою економікою завдяки бюджетоутворюючій функції податків, фіскальний вплив якої можна оцінити за допомогою показника податкового навантаження. Виявлення надлишкового податкового тиску надає змогу провести податкові реформи у відповідній сфері та визначити оптимальний рівень податкового навантаження, який дасть змогу задовольнити потреби соціально-економічного розвитку. Регулювання й оптимізація податкового навантаження в Україні є актуальним питанням, що підтверджується значною часткою тіньової економіки та корупції. Особливої гостроти проблема набуває в умовах інтеграції України в Європейський Союз, що наголошує на доцільності вивчення та використання досвіду країн світу щодо формування ефективної податкової політики.

Питанню податкового навантаження в Україні приділяють увагу значна частина науковців, зокрема: О. Ковалюк, В. Корнус, І. Цимбалюк, О. Міщанчук, Д. Мельник, В. Сенчуков, О. Шарікова, С. Дегтярьова та інші вчені, однак податкова політика залишається несприятливою для ведення бізнесу в Україні та потребує оптимізації структури податкового навантаження.

Метою роботи є аналіз рівня податкового навантаження в Україні у порівнянні з країнами світу.

Щорічно Світовий Банк і аудиторська компанія PwC складають рейтинг «Paying Taxes». Дослідження базується на оцінці нормативних актів, що регулюють діяльність малих та середніх підприємств, та оцінці податкового навантаження середньостатистичного підприємства (адміністрування та сплата корпоративного податку, соціальні відрахування, податки з доходів працівників підприємства, податки на майно, на передачу права власності, податки із дивідендів та інші обов'язкових платежі, які має сплачувати бізнес). Також аналізується інформація щодо періодичності подання податкової звітності та сплати податків і затрат часу, необхідного для виконання бізнесом свого податкового обов'язку [1, с. 169]. Згідно із «Paying Taxes-20», у 2019 р. Україна посіла 65 місце, втративши таким чином 11 пунктів (54 місце у 2018 р., 43 місце у 2017 р.). Найбільш успішні країни пострадянського простору: Грузія (14 місце) та Латвія (16 місце). Лідером рейтингу Paying Taxes 2019 став Гонконг, друге місце у Катару, трійку лідерів замикають Об'єднані Арабські Емірати [2].

Автоматизація процесів та скорочення часу адміністрування податків в певних країнах (наприклад, у Туреччині, Португалії, Франції, Польщі, Литві), дозволили піднятися їм у рейтингу, відкинувши таким чином Україну назад. Водночас, втрата позицій Україною також зумовлена збільшенням фіскального навантаження на бізнес в нашій країні.

Щодо лідерів рейтингу, в Гонконзі з 2018 р. діє двоступенева прогресивна система оподаткування, тобто прибуток платника податків ділиться на дві частини, кожній з яких відповідає своя податкова ставка. Відповідно, підвищена ставка податку застосовується не до всього прибутку в цілому, а тільки до тієї її частини, яка перевищила нижню межу ступені. Прибуток, отриманий гонконзькими компаніями (або структурами без утворення юридичної особи) за межами Гонконгу, від

оподаткування звільнених. Тобто ставка податку для компаній з оподатковуваним річним прибутком більше 255 тис. дол. США – 16,5 %, для структур без утворення юридичної особи – 15 %; з оподатковуваним річним прибутком менше 255 тис. дол. США – 8,25 % і 7,55 для структур без утворення юридичної особи. Податок на доходи фізичних осіб коливається в межах 2 %-17 %, податок на власність – 15 %, дивіденди та приріст капіталу (Capital Gains) не підлягають оподаткуванню, ПДВ – відсутній [3].

Державний режим передбачає загальні рамки для більшості підприємств, які працюють в Катарі. Однак у 2018 р. було створено ще одну Катарську вільну зону (QFZA), до переваг від створення якої можна віднести податкові канікули до 20 років без нульового податку на прибуток підприємств, митних зборів та податку на доходи фізичних осіб. Зарплата та надбавки працівників не обкладається податком на прибуток. Оподатковуваний дохід, як правило, застосовується за фіксованою ставкою (CIT) у розмірі 10 %, за певних винятків. Водночас, оскільки основу економіки Катару становить видобуток нафти і газу, ставка, що застосовується нафтових операцій, не може бути меншою за 35 % [4].

Відповідно до декретів податків в Об'єднаних Арабських Еміратах, податок на прибуток підприємств може бути застосований до всіх компаній (включаючи філії та постійні представництва за ставкою до 55 %, однак на практиці податок на прибуток підприємств в даний час застосовується лише стосовно корпорацій, які займаються видобутком нафти і газу або видобуванням інших природних ресурсів в Еміратах. Відмітимо, що значна частка валового внутрішнього продукту (ВВП) отримується за рахунок не-нафтових надходжень. Деякі з Еміратів мають свої власні специфічні постанови щодо банківського податку, які накладають податок на прибуток підприємств на філії іноземних банків за ставкою 20 %. Наразі в Об'єднаних Арабських Еміратах немає податку на

доходи фізичних осіб, відповідно, не існує індивідуальних зобов'язань щодо реєстрації податків та звітності [4].

Безумовно, лідери рейтингу – країн, багаті на природні ресурси, проте все одно час на підготовку і подачу звітності та сплату податку в Україні значно вищий за середньосвітові та середньоєвропейські показники, що свідчить про недосконалість адміністрування податків в Україні (табл. 1).

Таблиця 1

Огляд індикатори «PayingTaxes 2020»

Країна	Загальна податкова ставка (% прибутку)	Час на підготовку і подачу звітності та сплату податку (годин на рік)	Податкові платежі (кількість на рік)	Індекс пост-подачі
Україна	45.2	327.5	5.0	86.0
Швеція	49.1	122	6.0	90.7
Швейцарія	28.8	63	19.0	83.2
Польща	40.8	334	7.0	77.4
Норвегія	36.2	79	5.0	62.6
Латвія	38.1	168.5	7.0	98.1
Італія	59.1	238	14.0	52.4
Угорщина	37.9	277	11.0	87.5
Фінляндія	36.6	90	8.0	93,1
Чехія	46.1	230	8.0	90.5
Австрія	51.4	131	12.0	98.5

Джерело: сформовано на основі [2].

Динаміка рівня податкового навантаження в Україні протягом 2014-2018 років демонструє тенденції до зростання (табл. 2). Це свідчить про поступове зростання загальних витрат суб'єктів господарювання, а також така тенденція обумовлює розвиток тіньового сектору економіки.

Таблиця 2

**Динаміка рівня податкового навантаження в Україні
протягом 2014-2018 років**

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Податкові надходження, млн. грн.	367512	507636	650782	828159	986348,5	1070321,8
Валовий внутрішній продукт (в фактичних цінах), млн. грн.	1586915	1979458	1988544	2385367	2982920	-
Рівень податкового навантаження, %	23,16	25,53	27,28	27,76	33,06	-

Джерело: розраховано на основі [5].

Таким чином, вітчизняна податкова система характеризується значним рівнем податкового навантаження, оптимізація якого не тільки запобігатиме відпливу капіталу за кордон, а й сприятиме залученню іноземних інвестицій. Для вирішення проблеми доцільно зосередитися на

зарубіжному досвіді, зокрема, автоматизації процесів та скорочення часу адміністрування податків.

Література:

1. Линник О. І. Збалансована система обліку та адміністрування податків як основний чинник легкості ведення бізнесу в країнах світу [Електронний ресурс] / О. І. Линник // Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. наук. фахове вид. – 2018. – Вип. 21. – С. 168-171. – URI: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/34.pdf>
2. Overall ranking and data tables [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
3. <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2020/overall-ranking-and-data-tables.html>
4. Inland Revenue (Amendment). No. 3. Ordinance 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legco.gov.hk/yr17-18/english/ord/2018ord013-e.pdf>
5. Worldwide Tax Summaries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://taxsummaries.pwc.com>
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Кругла М. М.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та оподаткування
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

м. Київ, Україна

Сучасні умови ринкової економіки, швидкий розвиток техніки та технологій призводять до значного збільшення обсягу інформації, що формується як всередині, так і ззовні підприємства. Виняткова роль, яка відводиться інформаційному забезпеченню процесу управління, спричинює підвищену увагу до даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності як основного джерела інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства та результати господарювання за звітний період. Максимова В. Ф. зазначає: «Економічна інформація, основний масив якої формується підсистемою бухгалтерського обліку, є первинною складовою процесу управління на підприємстві, завдяки якій взаємодіють решта функцій останнього» [2, с. 16].

Зміни, що відбуваються на сучасному етапі в бухгалтерському обліку України визначають відповідні адекватні вимоги до методології обліку, організації і методики облікового процесу, відтак і до її елементів. Одним із інструментів впливу сьогодення на облік є моделювання.

Жук В. М. зазначає, що «в теорії бухгалтерського обліку моделюванню відводиться ключова роль у розвитку обліку та діяльності суб'єктів методологічного впливу» [3, с. 26].

Моделювання – це одна з основних форм теорії пізнання, що покладена за основу методики наукових досліджень. Моделювання ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень моделлю для подальшого вивчення і перенесення отриманої інформації на реальний предмет дослідження. Сам бухгалтерський облік є кількісною моделлю господарської діяльності підприємства, а його інформація дозволяє керувати господарськими процесами.

Теоретичне і практичне значення моделювання бухгалтерського обліку через віртуалізацію господарської діяльності підприємства в сучасних умовах є досить актуальним. Воно підтверджується завданнями, які безпосередньо вирішує моделювання бухгалтерського обліку.

Так, по-перше, кожне новостворене підприємство зобов'язане змодельовати процес облікового забезпечення управління під час розробки своєї облікової політики. По-друге, необхідність моделювання впливає з потреби однозначного вирішення типових облікових завдань різних галузей економіки. По-третє, застосування моделювання розширює можливості використання сучасних комп'ютерних технологій в обліковому процесі. По-четверте, моделювання дає високу віддачу при підготовці фахівців економічних спеціальностей.

Все вищезазначене свідчить, що моделювання слід розглядати як засіб опису та удосконалення методики бухгалтерського обліку. Відомі вчені Соколов Я. В. [4, с. 127], Бутинець Ф. Ф. [1, с. 112], Шигун М. М. [5, с. 23] вважають моделювання елементом методу бухгалтерського обліку. Саме по собі моделювання не розглядається як новітній інструмент управління економікою. Стрімке становлення його значення, безперечно, обумовлене розвитком прикладної кібернетики.

Хоч моделювання є надбанням науки, проте результати, отримані в процесі його використання повинні знаходити практичну апробацію. Моделювання фінансових результатів та фінансового стану підприємства на основі прогнозованих господарських операцій дозволяє не лише обґрунтовувати управлінські рішення щодо діяльності підприємства, але й показати рівень компетенції та кваліфікації бухгалтера.

Таким чином, моделювання, з одного боку, є елементом методу бухгалтерського обліку, а з іншого – через моделювання відбувається реалізація завдань, поставлених перед обліком.

Попри широке обговорення змісту, завдань моделювання в дослідженнях вітчизняних вчених, питання його застосування для приведення наукової та нормативної складових бухгалтерського обліку до потреб практики та сучасних економічних законів залишається відкритим.

Складність розуміння МСФЗ, часті зміни П(С)БО, податкового законодавства та нормативних документів інших регуляторних органів актуалізують потребу опису шляхів вирішення облікових завдань практикуючими бухгалтерами. Моделювання формус чіткі логічні конструкції облікової системи шляхом конкретизації методики та функціональності обліку конкретного підприємства для забезпечення користувачів якісною обліковою інформацією для прийняття управлінських рішень в процесі діяльності.

Література:

1. Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир, 2003. 444 с.
2. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит». Одеса, 2012. 670 с.
3. Розвиток моделювання в бухгалтерському обліку / В. М. Жук. Облік і фінанси АПК. 2010. № 3. С.26-32.
4. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета. М, 2000. 496 с.
5. Шигун М. М. Розвиток теорії та методології моделювання системи бухгалтерського обліку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.09. К., 2010. 40 с.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Маліновська К. О.,

кандидат економічних наук, викладач

Житомирський торговельно-економічний коледж

Наразі ринок фінансових послуг характеризується своїм динамічним розвитком та супроводжується зростанням як кількості споживачів, що ними користуються, так і кількістю запропонованих різноманітних фінансових продуктів. Але не завжди споживачі фінансових послуг, звертаючись до фінансових установ, володіють достатньою інформацією про них, зокрема, про умови надання, оплати, вирішення спірних питань. У зв'язку із цим у споживачів існує певний ризик недооцінки своїх фінансових зобов'язань перед фінансовими установами і їх неспроможність захистити свої права. Основними причинами такого явища є низький рівень фінансової грамотності населення, недосконалість законодавчої бази, відсутність дієвого контролю за якістю фінансових послуг зі сторони державних органів. З огляду на це, наразі важливою проблемою є захист прав споживачів фінансових послуг та законодавче закріплення правил для усіх учасників фінансового ринку.

Дану проблему піднімають у своїх працях не лише науковці, але й практики фінансової сфери, такі як Аванесова І. [1], Дудинець Л. А., Верней О. Є. [3], Дубина М. В., Жук О. С. [2] та інші. Наукові здобутки зазначених дослідників стосуються теоретико-методологічних засад і практичних аспектів надання фінансових послуг, нормативного регулювання діяльності фінансових установ на фінансовому ринку тощо.

Однак, незважаючи на значну увагу, що приділяється даному напрямку дослідження, потребують вирішення такі проблемні питання як дотримання фінансовими установами законодавчих вимог щодо надання ними фінансових послуг. Тому на сучасному етапі слід чітко визначити

нові механізми взаємовідносин між фінансовими установами і споживачами цих послуг у контексті захисту прав останніх.

Нормативним документом, що встановлює та регулює загальні правові засади у сфері фінансових послуг є Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [4]. Даним законом передбачено створення правових основ для захисту інтересів споживачів фінансових послуг, правове забезпечення єдиної державної політики у фінансовому секторі України. Не зважаючи на те, що пріоритетним напрямом дії закону є захист інтересів споживачів фінансових послуг, сам норматив не містить інформації щодо якості наданих послуг, а лише окремі елементи захисту прав споживачів. Серед них складовою такого захисту передбачене ліцензування діяльності фінансових установ, їх контроль на ринку фінансових послуг, застосування різних заходів впливу у випадку порушення нормативно-правових актів, що регулюють діяльність з надання фінансових послуг.

Покращити ситуацію у цьому напрямі міг би прийнятий у Верховній Раді законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг» [7]. Даний законопроект передбачає відповідальність фінансових установ за «ненадання, несвоєчасне надання споживачу фінансових послуг визначеної законодавством інформації про умови надання фінансових послуг або надання недостовірної інформації про фінансову послугу» [7]. Така вимога могла б клієнту фін установи ще до моменту підписання угоди отримати вичерпну інформацію про реальну вартість фінансової послуги, порівняти її із пропозиціями, що надаються іншими фінансовими установами.

Не дивлячись на те, що ст. 9 Закону України «Про споживче кредитування» [6] зобов'язує надавати позичальникам паспорт споживчого кредитування в електронній або у паперовій формі із

зазначенням всієї інформації та терміну її актуальності. Фінансові установи здебільшого цю вимогу ігнорують, проявляючи цим самим свою недоброчесність у наданні послуг. Цей факт тільки посилює необхідність запровадження відповідальності за приховування або ненадання інформації про повну вартість послуги.

Також законодавчі нововведення пропонують окремі обмеження щодо розміру шрифту про умови надання фінансової послуги, що рекламується. Це б дозволило значно знизити кількість випадків непорозумінь між фінансовими установами і споживачами їх послуг під час укладання угоди, зокрема, про кредитування, коли в реальності виявляються розбіжності між номінальними і реальними відсотковими ставками.

Діючий на сьогодні Закон України «Про споживче кредитування» [6] з точки зору захисту прав споживачів не виконує своєї функції. Це стосується в першу чергу відсутністю механізму притягнення до відповідальності фінансових установ за недобросовісне виконання законів і ставлення до споживача. Воно стосується приховування реальних комісій за обслуговування клієнтів, нав'язування страхових полісів, приховування певної інформації. А саме відсутність відповідальності і породжує різні види порушень.

Для запобігання таких недоброчинних дій з боку фінансових установ законопроектом передбачається надати регуляторам фінансового ринку – НБУ, Національній комісії з цінних паперів і фондового ринку, Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг необхідні інструменти правового застосування штрафних санкцій за порушення фінансовими установами Закону та прав споживачів фінансових послуг. Наразі ці регулятори фінансових послуг в переліку своїх повноважень завдання із захисту прав споживачів не мають. З огляду на це, можна стверджувати, що споживач фінансових

послуг в Україні є незахищеним від їх неякісного і недобросовісного надання, а фінансові установи, що їх надають, не несуть відповідальності за таке відношення до споживача. Єдиним органом, що може розглянути справи, пов'язані із захистом прав споживачів є Антимонопольний комітет України, але лише в тому випадку, коли ці порушення можуть вплинути на економічну конкуренцію.

Через наявну ситуацію виникає нагальна необхідність створення чіткої системи захисту прав споживачів фінансових послуг, визначення відповідальних державних органів, встановлення відповідальності за правопорушення. Цю проблему покликаний в деякій мірі розв'язати запропонований Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг» [7]. Він має на меті запровадити нові механізми вирішення спорів, які виникають між громадянами та фінансовими установами не доводячи конфлікт до судового розгляду.

Одним із шляхів забезпечення захисту прав споживачів, який уже давно запроваджений і ефективно функціонує в різних країнах, є створення інституту фінансового омбудсмена – незалежної особи, яка в позасудовому порядку вирішує суперечки між фінансовими установами та їх клієнтами. Зважаючи на наведені вище обставини, запровадження інституту фінансового омбудсмена в Україні є своєчасним та необхідним.

Питання запровадження установи фінансового омбудсмена передбачається у розробленій концепції Проекту Закону «Про установу фінансового омбудсмена» [8], яким планується запровадити механізм позасудового вирішення спорів між споживачами та фінансовими установами. При цьому передбачається, що установа фінансового омбудсмена буде незалежним та публічним органом, який оперативно та неупереджено зможе вирішувати спори між споживачами та фінансовими

установами, сума яких не перевищує ста розмірів мінімальних заробітних плат.

У рамках розробленої Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року [5], зокрема виконання такого її базових принципів як відповідальність та довіра між учасниками фінансового сектору та регуляторами а також всебічний захист прав кредиторів, споживачів і інвесторів, були розроблені основні положення щодо їх забезпечення і викладені у відповідних законопроектах. Так, згідно з концепцією Проекту Закону [8] передбачається, що органами захисту прав споживачів фінансових послуг можуть бути:

- комплексні структури з кількома агентствами, такими як регулятор фінансового сектору або агентства, що відповідають за питання економіки й торгівлі, або поєднання цих двох підходів;
- єдина установа – спеціалізована, регулятор фінансового сектору, загальне агентство з питань захисту прав споживачів або центральний банк;
- спеціалізований фінансовий омбудсмен.

Законопроект запроваджує однакові правила для банків та небанківських установ, зокрема щодо реклами послуг, розкриття інформації та передбачає однакову відповідальність за порушення прав споживачів фінансових послуг. Подібні умови мають дозволити споживачам краще порівнювати різні фінансові продукти, а також забезпечать однакові конкурентні умови для фінансових установ.

Також запроваджується відповідальність фінансових установ за порушення прав споживачів фінансових послуг та дозволяє уповноваженим органам застосовувати фінансові санкції.

Висновки: Нова система захисту прав споживачів фінансових послуг почне діяти після прийняття розглянутих законопроектів Верховною Радою України. У результаті її запровадження в Україні буде

проведена ефективна реформа контролю у сфері надання фінансових послуг, в результаті якої громадяни будуть захищені від недобросовісних дій фінансових установ.

Література:

1. Аванесова І. Постулати захисту прав споживачів фінансових послуг / І. Аванесова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2012. – № 1. – С. 56–65.
2. Дубина М. В., Жук О. С., Бондаренко Л. М. Особливості формування інституту довіри на ринку фінансових послуг / Науковий вісник Полісся № 1 (13), ч. 2, 2018. – С. 91 – 99.
3. Дудинець Л. А. Захист прав споживачів на ринку фінансових послуг / Л. А. Дудинець, О. Є. Верней // Глобальні та національні процеси економіки (Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського). – 2017. – Вип. 16. – С. 688 – 692. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dspace.ubs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/495/1/dudynets_zahyst_pra v.pdf
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
5. Комплексна Програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 № 391 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>
6. Закон України «Про споживче кредитування» № 1734 – VIII від 15.11.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>

7. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг» 2456-д від 29.12.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57617
8. Проект Закону «Про установу фінансового омбудсмена» № 8055 від 22.02.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=8055&skl=9